

Sluttrapporter 2023

Tilskudd til kompetansetiltak innen plan, kart og geodata

Kommunal- og
distriktsdepartementet

Innhold

Sluttrapporter 2023	1
Tilskudd til kompetansetiltak innen plan, kart og geodata	1
Kompetansetiltak for planleggere: Podcast og kurs i konsekvensutredninger og utbyggingsavtaler	3
Webinar: Gjenoppbygging av Ukraina – norsk kompetanse i møte med internasjonale utfordringer	5
Boligkonferansen «Housing for All» – globale perspektiver på norsk boligpolitikk	6
Webinar: Urban–rural matsikkerhet – Byens rolle i kampen mot sult	8
Urban sikkerhet og trygghet – internasjonal erfaringsutveksling og læring	10
Forum for byutvikling og bytransport – kunnskapsdeling for bedre byplanlegging	12
Nasjonal masterklasse i planlegging 2024 – klimatilpasning i praksis	14
Politikerskolen – opplæring i plan- og bygningsrett for folkevalgte	16
Spillet om klima	18
Temanumre i Kart og Plan – faglig fordypning i kulturarv og folkehelse	20
Effektivisering av planprosesser med VDC-metodikk	22
Kompetanseprogram for folkevalgte – plan og byggesak i praksis	24
Aldersvennlig Agder – regionalt nettverk for planlegging og samskaping	26
Tilgjengeliggjøring av medvirkningsdata for plan- og stedsutvikling	28
Open House Bergen 2023 – arkitekturformidling for alle	30
FutureBuilt – kompetansespredning for klimavennlig og sirkulær bygging	32

Kompetansetiltak for planleggere: Podcast og kurs i konsekvensutredninger og utbyggingsavtaler

Aktør: SEVS

SEVS har gjennomført tre tiltak for å styrke kompetansen innen kommunal planlegging: en rekrutteringsrettet podcast, digitale kurs i konsekvensutredninger og fysiske kurs i utbyggingsavtaler. Tiltakene har nådd bredt ut og bidratt til både faglig utvikling og økt interesse for planfaget.

Formål og bakgrunn

Prosjektet ble igangsatt for å møte flere kjente utfordringer i kommunal planlegging: mangel på plankompetanse, lav rekruttering til planleggerstillinger og behov for faglig oppdatering i komplekse temaer som konsekvensutredninger og utbyggingsavtaler.

Podcasten «Sannheten om kommunal planlegging» ble utviklet for å inspirere studenter og unge til å velge planleggingsfag og se kommunen som en attraktiv arbeidsplass. Kursene i konsekvensutredninger og utbyggingsavtaler ble utviklet for å gi kommunalt ansatte faglig påfyll og trygghet i krevende planprosesser.

Gjennomføring

- **Podcast:** Utviklet i samarbeid mellom SEVS (ved KS) og Våre Steder. Episodene ble planlagt og produsert med intervjuer av studenter fra ulike læresteder. Podcasten er tilgjengelig på KS' nettsider og planutdanning.no.
- **Kurs i konsekvensutredninger:** Digitale kurs gjennomført i flere fylker, med forelesere fra NMBU, KDD og Miljødirektoratet. Kursene ble arrangert som to halve dager og hadde høy deltakelse.
- **Kurs i utbyggingsavtaler:** Fysiske dagskurs utviklet i samarbeid med Asplan Viak. Kursene samlet både kommunalt ansatte og representanter fra byggenæringen.

Resultater og effekter

- **Podcasten** er godt mottatt av utdanningsinstitusjoner og brukes i rekrutteringsarbeid. Det er for tidlig å måle effekt på studievalg, men tilbakemeldingene er positive.

- **Kursene i konsekvensutredninger** har hatt høy deltakelse (opptil 100 per kurs), noe som viser stor interesse og behov i kommunene.
- **Kurs i utbyggingsavtaler** har bidratt til økt forståelse og dialog mellom kommuner og utbyggere. Deltakelsen har vært dominert av kommunalt ansatte.

Overføringsverdi

Tiltakene har høy overføringsverdi:

- **Podcasten** kan brukes av alle utdanningsinstitusjoner og kommuner i rekrutteringsarbeid.
- **Kursopplegget for konsekvensutredninger** er digitalt og kan enkelt tilbys i nye fylker.
- **Kurs i utbyggingsavtaler** kan tilpasses lokale behov og gjennomføres i samarbeid med fylkeskommuner og næringsliv.

Dokumentasjon og lenker

- [Podkast: Sannheten om kommunal planlegging - Hjem](#)

Kontakt

- Una Voss Christophersen, SEVS

Webinar: Gjenoppbygging av Ukraina – norsk kompetanse i møte med internasjonale utfordringer

Aktør: Habitat Norge

Habitat Norge arrangerte et webinar på den internasjonale Habitat-dagen 2023 med fokus på gjenoppbygging av Ukraina. Arrangementet samlet fagpersoner, myndigheter og sivilsamfunnsaktører for å diskutere hvordan norsk kompetanse og erfaring kan bidra til bærekraftig byutvikling i et krigsherjet land.

Formål og bakgrunn

Bakgrunnen for prosjektet var det enorme behovet for gjenoppbygging i Ukraina, hvor over 170 000 bygninger – inkludert 337 skoler – er ødelagt. Det norske 'Nansenprogrammet' er forpliktet til å bistå med 75 milliarder kroner over fem år, halvparten til gjenoppbygging av sivilt samfunn. I den sammenheng ønsket Habitat Norge å utforske hvordan norske planmiljøer og kommuner kan bidra til å «build back better».

Gjennomføring

Prosjektet ble gjennomført som et heldags webinar i samarbeid med Polyteknisk Forening. Arrangementet ble planlagt i tett dialog med aktører som KS, NBBL, Arkitekter uten grenser og TEKNA, og ble markedsført i sosiale medier. Webinaret ble strømmet og senere publisert som video på YouTube.

Programmet inkluderte bidrag fra både norske og ukrainske fagpersoner, blant annet ordførere, forskere, arkitekter og representanter fra UD og NORAD. Det opprinnelig planlagte ettermiddagsarrangementet om «safer cities» ble utsatt av kapasitetsmessige grunner.

Resultater og effekter

Webinaret hadde stor rekkevidde:

- 60 deltakere møtte fysisk
- 150 fulgte arrangementet digitalt
- 150 har sett den redigerte YouTube-videoen i etterkant

Boligkonferansen «Housing for All» – globale perspektiver på norsk boligpolitikk

Aktør: Habitat Norge

Habitat Norge arrangerte boligkonferansen «Housing for All» i Trondheim i august 2023. Konferansen samlet forskere, politikere, studenter og sivilsamfunnsaktører for å diskutere globale boligperspektiver og hvordan internasjonale erfaringer kan inspirere ny norsk boligpolitikk.

Formål og bakgrunn

Boligpolitikken i Norge har i liten grad vært gjenstand for offentlig debatt de siste tiårene. I forkant av kommune- og fylkestingsvalget ønsket Habitat Norge å løfte boligspørsmål på dagsorden, både gjennom ungdomspolitisk debatt og ved å introdusere «better practices» fra europeiske og nordamerikanske byer.

Konferansen var også et innspill til regjeringens kommende stortingsmelding om boligpolitikk (lanseres april 2024), og tok utgangspunkt i FNs bærekraftsmål – særlig mål 11 om bærekraftige byer og lokalsamfunn.

Arrangementet var ett av fire kvartalsvise møter i HNs program for 2023/24, og ble delfinansiert av KDD.

Gjennomføring

Konferansen ble planlagt og gjennomført av HNs boliggruppe, ledet av Ellen de Vibe, i samarbeid med NTNU (Urban økologi), Boligstiftelsen i Trondheim og Trondheim BOBY. Studentfirmaet «Anders W. Hannigan» sto for den tekniske produksjonen.

Arrangementet ble gjennomført som et hybrid webinar med både fysisk og digital deltakelse. Programmet inkluderte:

- Faglige innlegg fra forskere og praktikere fra Norge, London, Paris, Barcelona, Wien og Toronto
- En ungdomspolitisk debatt med representanter fra alle stortingspartienes ungdomsorganisasjoner
- Paneldiskusjon om hvordan boligpolitikken kan ivareta marginaliserte grupper

Resultater og effekter

- 60 deltakere møtte fysisk i Trondheim
- 300 deltakere var påmeldt digitalt

- YouTube-versjonen er sett av 175 personer og brukes i undervisning ved NTNU

Konferansen bidro til å styrke HNs internasjonale nettverk og til å løfte globale boligperspektiver inn i norsk debatt. Den avsluttende ungdomspolitiske debatten ga et viktig innblikk i hvordan fremtidens politikere ser på boligspørsmål.

Dokumentasjon og lenker

- [Habitat Norway - Contemporary urban challenges in cities, informal settlements](#)

Webinar: Urban–rural matsikkerhet – Byens rolle i kampen mot sult

Aktør: Habitat Norge

Habitat Norge arrangerte et internasjonalt webinar om matsikkerhet og urban–rural sammenheng på Byens Tak i Oslo. Arrangementet samlet eksperter fra FN, forskningsmiljøer og sivilsamfunn for å belyse hvordan byer og tettsteder kan spille en nøkkelrolle i å sikre matforsyning og bekjempe sult – både globalt og lokalt.

Formål og bakgrunn

Bakgrunnen for prosjektet var regjeringens matsikkerhetsstrategi fra 2022, som i stor grad fokuserte på landsbygda og overså byenes rolle i matproduksjon og distribusjon. Rundt 30 % av verdens mat produseres i urbane områder, og forbindelsen mellom by og land er avgjørende for matsikkerhet. Formålet med webinaret var å løfte frem disse dimensjonene og formidle ny kunnskap og politikk til norsk og internasjonal offentlighet – inkludert aktører som NORAD og UD.

Gjennomføring

Webinaret ble planlagt og gjennomført av en frivillig arbeidsgruppe med representanter fra UN Habitat, Habitat Norge, Chalmers universitet, Nabolagshager og Byens Tak. Firmaet Anders W. Hannigan sto for teknisk produksjon og redigering av video. Programmet inkluderte:

- Åpning ved utviklingsminister Anne Beathe Tvinning og statssekretær Bjørge Sandkjær
- Faglige innlegg fra FN-organisasjoner som FAO, WFP og UN Nutrition
- Paneldiskusjoner med eksperter fra Afrika, Europa og Norge
- Avsluttende refleksjoner om veien videre for matsikkerhet i byregioner

Resultater og effekter

Webinaret bidro til:

- Økt bevissthet om byenes rolle i matsikkerhet
- Formidling av ny forskning om konsekvensene av COVID-19 og krigen i Ukraina
- Økt forståelse for hvordan matsikkerhet må ses i sammenheng med klima, urbanisering og fattigdom

En viktig konklusjon var at matsikkerhet ikke kan behandles isolert, men må kobles til bredere samfunnsutfordringer.

Dokumentasjon og lenker

- [WEBINAR: "A MATTER OF LIFE AND DEATH" Urban rural food security - Habitat Norway](#)

Urban sikkerhet og trygghet – internasjonal erfaringsutveksling og læring

Aktør: Habitat Norge

Habitat Norge gjennomførte to internasjonale webinarer høsten 2023 om urban sikkerhet og trygghet, i samarbeid med UN Habitat, UCLG og VibeLab. Prosjektet samlet byer, forskere og sivilsamfunn fra hele verden for å dele erfaringer og utvikle ny kunnskap om hvordan urbane områder kan bli tryggere og mer inkluderende.

Formål og bakgrunn

Prosjektet bygget videre på erfaringene fra arrangementet «Urban Neighbourhoods – Safety and Security for All» under Oslo arkitekturtriennale i 2022. Målet var å styrke kunnskapsutveksling og samarbeid mellom byer i det globale sør og nord, med særlig vekt på samspillet mellom sivilsamfunn og myndigheter.

Gjennomføring

Prosjektet ble gjennomført som to webinarer:

- **30. oktober** i forbindelse med Den internasjonale bydagen
- **12. desember** som del av HNs kvartalsvise møteprogram

Planleggingen ble ledet av en internasjonal gruppe med representanter fra Habitat Norge, UN Habitat, UCLG og VibeLab. Oslo kommune, Justisdepartementet og Politiet ble også invitert inn i prosessen. Firmaet Anders W. Hannigan sto for teknisk produksjon.

Webinarene inkluderte:

- Erfaringer fra Medellín (Colombia), Montreal og Toronto (Canada)
- Norske perspektiver på forebygging og kunnskapsbasert politiarbeid
- Interaktive verksteder og diskusjoner om overføringsverdi og læring
- Forberedelse til en større «networking event» på World Urban Forum 12 i Kairo i 2024

Resultater og effekter

- Rundt 100 byer og organisasjoner meldte interesse for å delta i «peer review»-prosessen

- Ca. 70 deltakere per webinar, og 200 visninger av videoopptakene på YouTube
- Økt global rekkevidde og nye samarbeidspartnere for Habitat Norge
- Fremheving av «better practices» fra byer i det globale sør og nord
- Etablering av en digital kunnskapsplattform for videre erfaringsutveksling

Dokumentasjon og lenker

- [Neighbourhoods for All: UN Safer Cities Global Peer Review #1 - Habitat Norway](#)

Forum for byutvikling og bytransport – kunnskapsdeling for bedre byplanlegging

Aktør: Forum for byutvikling og bytransport

Transportøkonomisk institutt (TØI) gjennomførte i 2023 fem faglige seminarer i regi av Forum for byutvikling og bytransport, inkludert et hybrid heldagsseminar om sentrumsutvikling. Forumet samlet fagfolk fra hele landet og bidro til kompetanseheving, erfaringsutveksling og mer kunnskapsbasert planlegging.

Formål og bakgrunn

Forumet ble etablert for å identifisere og dekke kunnskapsbehov innen byutvikling og bytransport, og for å formidle forskningsbasert kunnskap til praksisfeltet. Det drives av TØIs forskningsgruppe for byutvikling og bytransport, og har vært aktivt siden 2018.

Prosjektet oppfylte kriteriene for tilskuddsordningen ved å:

- Fremme bærekraftig utvikling (særlig SDG 11)
- Øke kvaliteten og effektiviteten i planprosesser
- Styrke samspill mellom forskning og praksis

Gjennomføring

- Fire digitale tretimers seminarer
- Ett hybrid heldagsseminar med fysisk og digital deltakelse

Temaene inkluderte blant annet:

- Digital tvilling i byplanlegging
- Mikrourbanisering i mindre tettsteder
- Bærekraftig bylogistikk
- Klimamål og planlegging
- Sentrumsutvikling (heldagsseminar)

Seminarene ble organisert av TØI-forskere, med bidrag fra 14 fagpersoner fra ulike offentlige instanser og kommuner.

Resultater og effekter

- Mellom 130 og 400 påmeldte per seminar

- Deltakere fra hele landet og Norden, inkludert kommuner, fylkeskommuner, statlige etater, konsulenter, forskere og studenter
- 22 medlemsorganisasjoner i forumet i 2023
- Positive tilbakemeldinger på faglig innhold og gjennomføring
- Økt innsikt i praksisfeltets behov og utfordringer

Overføringsverdi

Ved å kombinere digitale og hybride arrangementer, og ved å ta utgangspunkt i konkrete og aktuelle temaer, har prosjektet skapt en modell som enkelt kan overføres til andre fagområder og regioner. Seminarene har nådd bredt ut og engasjert både kommuner, fylkeskommuner, statlige etater og konsulenter, og har dermed bidratt til å bygge felles forståelse og styrke samhandlingen mellom forskning og forvaltning.

Dokumentasjon og lenker

- [Transportøkonomisk institutt - Forsiden](#)

Kontakt

- Aud Tennøy, TØI

Nasjonal masterklasse i planlegging 2024 – klimatilpasning i praksis

Aktør: Forum for utdanning i samfunnsplanlegging (FUS)

Forum for utdanning i samfunnsplanlegging (FUS) arrangerte i mars 2024 en nasjonal masterklasse i planlegging ved Universitetet i Stavanger. Temaet var klimatilpasning gjennom planlegging, og samlingen samlet masterstudenter og fagpersoner fra hele landet til faglig utveksling og refleksjon.

Formål og bakgrunn

Formålet med den årlige nasjonale masterklassen er å styrke kunnskapen om planlegging innenfor rammen av plan- og bygningsloven. Initiativet ble etablert i 2013, og har siden vært arrangert ved ulike utdanningsinstitusjoner.

Masterklassen gir studenter mulighet til å presentere egne oppgaver, få tilbakemelding fra fagmiljøer og møte planleggere fra praksisfeltet. I 2024 var temaet klimatilpasning – et område der planlegging spiller en nøkkelrolle i møte med både utslippsreduksjon og tilpasning til klimaendringer.

Gjennomføring

Masterklassen ble arrangert 12.–14. mars 2024 ved Universitetet i Stavanger. Temaet ble diskutert i FUS-styret og gjort kjent for medlemsinstitusjonene, som nominerte studenter til deltakelse.

Programmet inkluderte:

- Presentasjoner av masteroppgaver fra ca. 16 studenter
- Faglige innlegg fra undervisere og planleggere
- Diskusjoner om hvordan klimatilpasning kan integreres i planlegging uten å gå på bekostning av andre hensyn

Lokale initiativer som EU-misjonene «100 Climate Neutral Cities» (Stavanger kommune) og «Adaptation to Climate Change» (Rogaland fylkeskommune) ble brukt som eksempler.

Resultater og effekter

- Økt forståelse for planleggingens rolle i samfunnsutviklingen
- Innsikt i tverrfaglige og praktiske utfordringer

- Nettverk på tvers av utdanningsinstitusjoner

Overføringsverdi

Ved å samle studenter og fagpersoner fra ulike deler av landet, skapes et verdifullt nettverk og en arena for tverrfaglig refleksjon. Masterklassen gir også utdanningsinstitusjoner en konkret metode for å løfte frem studentarbeid og koble det til aktuelle samfunnsoppdrag. Erfaringene fra årets samling viser at slike tiltak kan bidra til både faglig fordypning, rekruttering og inspirasjon til videre arbeid med bærekraftig planlegging.

Politikerskolen – opplæring i plan- og bygningsrett for folkevalgte

Aktør: Holth og Winge

Holth & Winge utviklet og lanserte høsten 2023 Politikerskolen – et kurstilbud for nyvalgte og gjenvalgte lokalpolitikere med fokus på plan- og bygningsloven. Kurset har hatt stor etterspørsel og ble gjennomført i over 70 kommuner det første året.

Formål og bakgrunn

Formålet med prosjektet var å utvikle et kurs for folkevalgte i kommunene, med særlig vekt på å tydeliggjøre skillet mellom juss og politikk i plan- og bygningsretten. Mange kommuner opplever dette som et krevende område, og det finnes få tilsvarende opplæringstilbud. Kurset skulle bidra til å styrke lokalpolitikernes forståelse av loverket, deres rolle i planprosesser og hvordan de kan bruke sitt handlingsrom på en lovlig og bærekraftig måte.

Gjennomføring

Prosjektet omfattet:

- Utvikling av et heldagskurs
- Produksjon av en 50-siders håndbok om juss og politikk i plan- og bygningsrett
- Etablering av nettsiden www.politikerskolen.no
- Markedsføring i Altinget.no, Kommunal Rapport og under Arendalsuka

Fra november 2023 til mars 2024 ble det gjennomført kurs i over 70 kommuner, fra Oslo og Tromsø til småkommuner som Aure og Osen. Mange kurs ble arrangert i samarbeid mellom nabokommuner.

Resultater og effekter

- Over en tredjedel av landets kommuner deltok i løpet av første driftsår
- Flere kommuner rapporterte om konkrete endringer i praksis, som revidering av delegasjonsreglement og økt eierskap til planprosesser
- Økt forståelse for dispensasjonsbestemmelser og planrevisjon
- Gjentatte henvendelser fra kommuner som ønsker oppfølgingskurs

Kurset har også gitt Holth & Winge verdifull innsikt i kommunenes utfordringer, som brukes i videre kursutvikling og juridiske utredninger.

Overføringsverdi

Håndboken og etablering av nettside gjør at prosjektet har høy gjenbruksverdi. Modellen kan også inspirere lignende opplæringstiltak innen andre fagområder.

Dokumentasjon og lenker

- www.politikerskolen.no

Kontakt

- Nikolai K. Winge, Holth & Winge – nikolai@howi.no

Spillet om klima

Aktør: Insam AS

Prosjektet la grunnlaget for hovedprosjektet S4U, som skal styrke unges innflytelse i kommunalt klimaarbeid gjennom samskaping. Innsatsen i 2023–2024 fokuserte på å bygge kunnskap om planprosesser, unges medvirkning og relasjoner til folkevalgte og administrasjon i Drammen og Lillestrøm.

Formål og bakgrunn

Prosjektet "Spillet om klima" er et innovasjonsprosjekt som involverer Drammen og Lillestrøm kommuner, samt flere samarbeidspartnere. Målet er å styrke unges innflytelse i kommunenes klimaarbeid ved å koble demokratisk undervisning på ungdomsskoler med lokale politiske og administrative prosesser. Prosjektet utforsker nye måter å involvere og samskape med ungdom på, og fokuserer også på å bygge kunnskap om hvordan folkevalgte kan innta nye roller i samskapingen med borgere. Initiert av Lillestrøm kommune i 2021, er prosjektet en del av forskningsprogrammet INCLUDE FME ved Universitetet i Oslo.

Gjennomføring

- **Dokumentanalyse:** Gjennomgang av planer og strategier i Drammen og Lillestrøm som gir føringer for unges medvirkning.
- **Notat om unges medvirkning:** Oversikt over planhierarki, områdeutvikling og eksisterende praksis for ungdomsmedvirkning i de to kommunene.
- **Relasjonsbygging:** Dialog med folkevalgte og administrasjon, inkludert møter, intervjuforberedelser og kontakt med politiske sekretariater.

Arbeidet ble utført av Insam as i samarbeid med Cicero og andre partnere i S4U-prosjektet.

Resultater og effekter

1. Økt kunnskap om planprosesser og føringer for ungdomsmedvirkning blant prosjektdeltakere
2. Etablering av felles forståelse for hvordan samskaping kan forankres i kommunale strukturer
3. Forberedelse til involvering av nyvalgte kommunestyrer
4. Dokumentanalyse og notat som grunnlag for videre arbeid i hovedprosjektet

Overføringsverdi

Prosjektets innsikter er relevante for andre kommuner som ønsker å styrke ungdomsmedvirkning og samskaping i planprosesser.

Dokumentasjon og lenker

- [Samskaping med ungdom - Include – Forskningscenter for sosialt inkluderende energiomstilling](#)

Kontakt

- Nina Solberg, Insam AS

Temanumre i Kart og Plan – faglig fordypning i kulturarv og folkehelse

Aktør: Tekna Samfunnsutviklerne

Tekna Samfunnsutviklerne produserte i 2023 to temanumre av tidsskriftet *Kart og Plan*, med støtte fra KDD. Utgivelsene bidro til kompetanseheving innen planlegging, geodata og byggesak, med særlig fokus på kulturarv og folkehelse som grunnlag for bærekraftig stedsutvikling.

Formål og bakgrunn

Formålet med prosjektet var å styrke faglig kompetanse på både juridiske og tekniske områder innen planlegging og geodata, og å fremme gode arbeidsformer og samarbeidsmodeller. Tidsskriftet *Kart og Plan* er en viktig faglig plattform for planleggere, forskere og forvaltning, og er godkjent som vitenskapelig publiseringskanal i Norge, Sverige, Danmark og Finland.

De to temanumrene i 2023 hadde følgende fokus:

- **Nr. 3/2023:** Kulturarvens rolle i stedsutvikling
- **Nr. 4/2023:** Diverse artikler, blant annet om folkehelse i planlegging

Gjennomføring

Prosjektet ble gjennomført av redaktør og redaksjonsråd i samarbeid med Universitetsforlaget og Tekna Samfunnsutviklerne. Alle artikler ble fagfellevurdert før publisering. Artiklene ble gjort tilgjengelige både i trykt format og digitalt via Universitetsforlagets plattformer Idunn og Juridika.

Resultater og effekter

- Totalt 16 fagfellevurderte artikler ble publisert i de to numrene
- Distribusjon til ca. 4500 abonnenter (Tekna og Geoforum)
- Artiklene er blant de mest leste på Idunn høsten 2023
- Innholdet brukes i undervisning ved universiteter og høyskoler i Norge og Danmark

Tidsskriftet bidrar til langsiktig kompetansebygging og er en viktig ressurs for både praksisfeltet og academia.

Overføringsverdi

Ved å kombinere fagfellevurdering, bred distribusjon og digital tilgjengelighet, sikres både kvalitet og rekkevidde. Artiklene får lang levetid og kan brukes i undervisning, praksis og videre forskning – noe som gjør formatet til et effektivt verktøy for kunnskapsdeling og faglig utvikling på tvers av sektorer.

Dokumentasjon og lenker

- [Tidsskriftet Kart og plan](#)

Kontakt

- Ivar Hebnes, Tekna Samfunnsutviklerne – ivar.hebnes@field.group

Effektivisering av planprosesser med VDC-metodikk

Aktør: Grindaker AS

Grindaker AS utviklet i 2023 et rammeverk for bruk av VDC-metodikk i planprosesser etter plan- og bygningsloven. Prosjektet har lagt grunnlaget for mer systematisk, effektiv og dokumentert planlegging, og skal videreføres i pilotprosjekter.

Formål og bakgrunn

Formålet med prosjektet var å forbedre og effektivisere planprosesser ved å tilpasse VDC-metodikk (Virtual Design and Construction) til bruk i plan- og bygningslovens rammer. VDC er et prosjektstyringsverktøy som legger til rette for bedre samhandling, dokumentasjon og måling – og har vært lite brukt i planprosesser.

Målet var å etablere et rammeverk for styring av planprosesser, særlig ved konsekvensutredninger og omfattende medvirkning.

Gjennomføring

Prosjektet omfattet:

- Utarbeidelse av seks styringsdokumenter:
 - Tre notater om beste praksis (VDC i planprosesser, medvirkningsplan, bruk av Jira)
 - To maler (medvirkningsplan og møtereferat)
 - Ett presentasjonsmateriell
- Etablering av intern og ekstern kompetansegruppe
- Møter og drøftinger i kompetansegruppene

Opprinnelig var det planlagt å implementere rammeverket i et pilotprosjekt parallelt, men dette ble utsatt til neste fase.

Resultater og effekter

- Rammeverket ble ferdigstilt og består av praktiske verktøy og dokumentasjon
- Kompetansegrupper ble etablert og aktivert
- Prosjektet har skapt økt bevissthet og kunnskap om VDC i planmiljøet
- Det er lagt til rette for videre implementering i pilotprosjekter

Prosjektet har vist at endring av etablerte rutiner og kultur tar tid, men at det er mulig å etablere nye strukturer for mer effektiv planlegging.

Overføringsverdi

Rammeverket og metodikken har høy overføringsverdi til andre planmiljøer og kommuner. Det kan brukes som modell for effektivisering av planprosesser, særlig der det er behov for strukturert medvirkning og dokumentasjon.

Dokumentasjon og lenker

- www.grindaker.no

Kompetanseprogram for folkevalgte – plan og byggesak i praksis

Aktør: Norsk kommunalteknisk Forening (NKF)

NKF utviklet i 2023 et nytt kompetanseprogram for folkevalgte med ansvar for plan- og byggesaker. Programmet gir en praktisk og fleksibel innføring i roller, planprosesser og byggesaksbehandling, og har allerede blitt tatt i bruk av en rekke kommuner.

Formål og bakgrunn

Folkevalgte i kommunale utvalg har stor innflytelse på arealbruk, stedsutvikling og miljø. Det stilles høye krav til deres kompetanse, særlig innen plan- og bygningsloven. NKFs kompetanseprogram ble utviklet for å gi folkevalgte en grunnleggende forståelse av:

- Deres rolle og ansvar i plan- og byggesaker
- Planprosesser og klimakrav
- Byggesaksbehandling, tilsyn og dispensasjon

Målet var å styrke beslutningsgrunnlaget og fremme bærekraftig utvikling gjennom bedre politiske prosesser.

Gjennomføring

Prosjektet ble gjennomført i samarbeid med:

- Gunnar Ridderstrøm (NMBU), som utviklet og spilte inn foredrag
- Malvin Bjørøy (Asker kommune) og Elisabeth Kynbråten (tidl. Haugesund kommune), som bidro med faglig innhold

Programmet ble strukturert i to moduler:

- Roller i kommunen
- Plan- og byggesaksprosesser

Innholdet er tilgjengelig digitalt via plattformen **NKF Læring**, og kan brukes fleksibelt – som helhetlig kurs, i grupper eller som supplement til lokale opplæringsopplegg.

Resultater og effekter

Programmet ble tatt i bruk av minst 20 kommuner høsten 2023, blant annet:

1. Haugesund (brukte hele kurset internt)

2. Alstahaug (bestilte fysisk dagskurs)
3. Flere kommuner har brukt deler av kurset i sin politikeropplæring

Programmet har bidratt til:

- Økt forståelse for plan- og byggesaksprosesser
- Bedre samhandling mellom folkevalgte og administrasjon
- Fleksibel og tilgjengelig opplæring for nye og erfarne politikere

Overføringsverdi

Programmet gir en fleksibel og praksisnær innføring i plan- og byggesaksprosesser, og kan enkelt tilpasses lokale behov og opplæringsopplegg. Den digitale tilgjengeligheten gjør det mulig å bruke innholdet både som helhetlig kurs, i grupper eller som supplement til eksisterende politikeropplæring. Erfaringene fra kommuner som har tatt programmet i bruk viser at det bidrar til bedre forståelse av roller og ansvar, styrker samhandlingen mellom folkevalgte og administrasjon, og gir et mer solid beslutningsgrunnlag i areal- og stedsutviklingssaker.

Dokumentasjon og lenker

- [NKF Læring](#)

Kontakt

- Kirsti Kierulf, direktør i NKF

Aldersvennlig Agder – regionalt nettverk for planlegging og samskaping

Aktør: Hisøy Frivilligsentral, USHT Agder og KS Agder, i samarbeid med Senteret for Aldersvennlig Norge

Nettverket Aldersvennlig Agder har i 2023 styrket kommunenes arbeid med utviklingen av aldersvennlige lokalsamfunn gjennom digitale og fysiske samlinger, erfaringsutveksling og samarbeid på tvers av sektorer. Nettverket har bidratt til økt kunnskap om planprosesser, boligbehov og samskaping med eldre og frivillige.

Formål og bakgrunn

Formålet med nettverket er å fremme gode arbeidsmåter og samarbeidsmodeller på tvers av sektorer i Agder-kommunene, og å styrke kultur og kunnskap om medvirkning og samskaping i planprosesser. Nettverket skal også inspirere til offentlig-privat samarbeid og bidra til økt bærekraft i regionen.

Prosjektet ble etablert i 2021 og ledes av Hisøy frivilligsentral, USHT Agder og KS Agder, i samarbeid med Senteret for et aldersvennlig Norge. I 2023 mottok prosjektet støtte fra Kommunal- og distriktsdepartementet.

Gjennomføring

Nettverket har gjennomført flere samlinger og samarbeidsmøter i 2023:

- **Digitale nettverkssamlinger:**
 - Tema: Stedsutvikling og møteplasser (sept.)
 - Tema: Planarbeid (nov.)
- **Fysisk samling:**
 - Tema: Bolig og boformer (jan. 2024, Kristiansand)
- **Samarbeidsmøter** med Agder fylkeskommune og #Vårt Agder-sekretariatet for å koble nettverket tettere på Regionplan Agder 2030
- **Planleggingsmøte** for videreføring av nettverket (mars 2024)

Resultater og effekter

- 18 kommuner deltok i nettverket

- Økt fokus på aldersvennlig utvikling i kommuneplaner
- Økt interesse for boligplanlegging og demografi
- Styrket samarbeid med eldreråd og frivilligsentraler
- Deltakere rapporterte at nettverket gir nyttig kunnskap og inspirasjon, særlig for mindre fagmiljøer

Eksempler på tiltak:

- Boligundersøkelse og boligsamling i Grimstad
- Prosjektleder for boligplanlegging i Flekkefjord
- Temaet «Eldre i fokus» på konferansen Fremtidens kommuner i Arendal

Overføringsverdi

Ved å kombinere digitale og fysiske møteplasser, og ved å involvere både kommuner, frivilligsentraler og eldreråd, skapes en inkluderende arena for erfaringsutveksling og kompetansebygging. Prosjektet viser hvordan samarbeid på tvers av sektorer og tett kobling til regionale planer kan gi større gjennomslag og forankring i kommunenes strategiske arbeid. Erfaringene fra Agder illustrerer hvordan et regionalt nettverk kan bidra til å løfte temaer som boligbehov, demografi og medvirkning inn i kommuneplanleggingen – særlig i kommuner med små fagmiljøer og begrensede ressurser.

Dokumentasjon og lenker

- [Senteret for et aldersvennlig Norge](#)

Tilgjengeliggjøring av medvirkningsdata for plan- og stedsutvikling

Aktør: Léva Urban Design

Léva Urban Design utviklet i 2023 en digital, kartbasert oversikt over medvirkningsdata fra over 27 000 respondenter. Prosjektet strukturerte og tilgjengeliggjorde geo-festet innsikt fra medvirkningsprosesser over hele landet, med mål om å styrke planlegging og stedsutvikling i kommuner og fagmiljøer.

Formål og bakgrunn

Léva har gjennomført hundrevis av medvirkningsprosesser siden 2009, og sitter på store mengder kvalitativ og kvantitativ data. Formålet med prosjektet var å strukturere og tilgjengeliggjøre disse dataene, slik at de kan brukes i planprosesser og stedsutvikling på tvers av geografiske områder og prosjekttyper.

Gjennomføring

Prosjektet ble gjennomført som et forprosjekt (august 2023 – februar 2024), med følgende hovedaktiviteter:

- **Databehandling:**
 - Samlet og sorterte medvirkningsdata fra 2017–2023
 - Utviklet en prototype for kartbasert visualisering av geo-festede innspill
- **Innsiktsrapport:**
 - Utviklet en digital, interaktiv infografikk på Lévas nettsider

Arbeidet ble i hovedsak utført internt av Lévas tverrfaglige team, med støtte fra eksterne fagpersoner.

Resultater og effekter

- Etablert database med oversikt over Lévas datasett og prosesser
- Digital presentasjon som viser geografisk og tematisk spredning av medvirkningsdata
- Kartbasert infografikk som skal publiseres åpent i 2024
- Økt forståelse for hvordan medvirkningsdata kan brukes på tvers av prosjekter og steder

- Pilotering av datainnsamling i Bydel Søndre Nordstrand og planlagt samarbeid i Gamle Oslo

Overføringsverdi

Prosjektet viser også hvordan historiske medvirkningsdata kan få ny verdi når de struktureres og gjøres søkbare, og gir et godt utgangspunkt for videre utvikling av datadrevne verktøy i planlegging.

Dokumentasjon og lenker

- [Léva Urban Design](#)

Open House Bergen 2023 – arkitekturformidling for alle

Aktør: Open House Bergen

Open House Bergen arrangerte i september 2023 en gratis arkitekturfestival med 27 åpne prosjekter, foredrag og byvandring. Festivalen ga publikum mulighet til å oppleve Bergens arkitektur på nært hold, og bidro til økt kunnskap, engasjement og dialog om byens bygde omgivelser.

Formål og bakgrunn

Open House Bergen er en frivillig organisasjon og del av det internasjonale nettverket Open House Worldwide. Målet er å gjøre arkitektur tilgjengelig for alle – uavhengig av bakgrunn og forkunnskaper – og å styrke forståelsen for hvordan arkitektur påvirker livskvalitet, identitet og byutvikling.

Gjennomføring

Festivalen ble arrangert 9.–10. september 2023 og inkluderte:

- 27 åpne prosjekter: boliger, kulturbygg, kontorer og historiske bygg
- Foredrag, guidede omvisninger og byvandring
- Kartbasert program både digitalt og i trykt format

Arbeidet ble gjennomført av en frivillig arbeidsgruppe på åtte personer, i samarbeid med lokale arkitektkontor, institusjoner og privatpersoner.

Resultater og effekter

Kvantitative resultater:

- Ca. 3000 besøkende fordelt på 27 prosjekter
- 39 000 husstander nådd via programavis i Bergens Tidende
- 3 frivilligmøter og ukentlige arbeidsgruppemøter
- Kart og program distribuert digitalt og fysisk

Kvalitative resultater:

- Økt bevissthet om arkitekturens rolle i byutvikling
- Styrket lokal identitet og tilhørighet
- Økt interesse for gjenbruk og transformasjon av bygg

- Bidrag til bærekraftsmål 11: Inkluderende og bærekraftige lokalsamfunn

Festivalen ble tildelt Bylivsprisen 2023 av Bergen kommune for sitt bidrag til byliv og arkitekturformidling.

Overføringsverdi

Open House Bergen viser hvordan en lavterskel, frivillig drevet arkitekturfestival kan skape stort engasjement og økt bevissthet om byens bygde omgivelser. Erfaringene fra Bergen viser at samarbeid med lokale aktører, bruk av digitale og trykte kart, og åpne arrangementer som foredrag og byvandring, gir bred deltakelse og stor synlighet.

Dokumentasjon og lenker

- [Open House Bergen 2025](#)

Kontakt

- Jeanette Hoff, daglig leder

FutureBuilt – kompetansespredning for klimavennlig og sirkulær bygging

Aktør: FutureBuilt

FutureBuilt gjennomførte i 2023 en rekke arrangementer for å spre erfaringer, verktøy og konsepter fra sine forbildeprosjekter. Tiltaket bidro til kompetanseheving i hele byggsektoren og styrket overføringsverdien av klimavennlige og sirkulære løsninger.

Formål og bakgrunn

Formålet med prosjektet var å gjøre erfaringene fra FutureBuilds forbildeprosjekter tilgjengelige for aktører over hele landet. Dette ble gjort gjennom åpne arrangementer som frokostmøter, byggeplassbefaringer, seminarer og en studietur.

Gjennomføring

Prosjektet omfattet følgende aktiviteter:

- **Frokostmøter (DEL&LÆR):**
 - Naturmangfold (mars)
 - Samspillsentrepriser (april)
 - Totalt over 500 deltakere fysisk og digitalt
- **Byggeplassbefaringer:**
 - Nydalen Vertikal, Tåsen sykehjem, Furuset hageby, Nansenløkka, Nedre Sem låve
 - Fokus på klimavennlig teknologi, sirkularitet, sosial bærekraft og energieffektivitet
- **Toppledersamling i Oslo rådhus:**
 - Samarbeid mellom kommune, stat og næring
 - 132 inviterte deltakere
- **Studietur i Osloregionen:**
 - Besøk til forbildeprosjekter med fokus på sirkularitet og innovasjon
 - Fulltegnet med 50 deltakere

Arrangementene ble gjennomført i samarbeid med blant annet Grønn byggallianse og Norske arkitekters landsforbund.

Resultater og effekter

- Stor etterspørsel etter kunnskap om FutureBUILTs kriterier og verktøykasse
- Økt innsikt i hvordan klimavennlige og sirkulære løsninger kan realiseres i praksis
- Arrangementene bidro til kompetanseheving i hele verdikjeden: utbyggere, kommuner, rådgivere, arkitekter og forskere
- Arrangementene var gratis og tilgjengelige for alle, og mange ble også strømmet og gjort tilgjengelig i etterkant

Overføringsverdi

FutureBUILTs verktøy og erfaringer kan brukes som modell for klimavennlig og sirkulær praksis i hele landet.

Dokumentasjon og lenker

- [FutureBuilt](#)